

העולם השטוח ומשמעות הגלובליזציה

בהיקף גדול עם תחרות במוצרים ובכוח העבודה. השאלות העיקריות היו כיצד משתלבת החברה העסקית בכלכלה הגלובלית. שיתוף פעולה וניצול הזדמנויות על ידי חברות גדולות.

• **עידן הגלובליזציה 3.0**, מונע על ידי יחידים. העידן מתאפיין בכוחו של הפרט, ובמגוון הפרטים שלא כולם ממוצא מערבי ולא כולם לבנים אלא יחידים מכל קצווי העולם. עידן זה מאפשר לאנשים מכל צבעי הקשת האנושית להצטרף בהדרגה לשוק. העצמה זו של הפרט לפעול באופן גלובלי יחד עם חברות קטנות וגדולות היא המאפיין החשוב של התקופה. מהפכת מנועי החיפוש עוזרת לגלובליזציה של העולם השטוח ומחברת בין אנשים וחברות.

הכוח הכלכלי החדש

פרידמן מצטט בספר את שירלי אן ג'קסון, שהייתה נשיאת האגודה האמריקאית לקידום המדע ואחר כך נשיאת מכון רנסלר לתחומי הפולי טכניקה. היא אומרת שאמריקה עוברת משבר שקט הכולל שחיקה בתשתית המדעית וההנדסית, תשתית שהייתה מקור החדשנות שגרם בעבר להתחדש ולעלות ברמת

הגלובליזציה וההתקרבות של האוכלוסייה הגדולה של הודו ושל סין למרכזים העסקיים של העולם בזכות הטכנולוגיה, החדשנות, היצירתיות, הלהט והרצון.

גלובליזציה

פרידמן מחלק את הזמן המודרני לשלוש קבוצות זמן כפי שהן מתייחסות לנושא הגלובליזציה. כל פרק זמן כזה מכונה עידן הגלובליזציה 1.0, 2.0, 3.0,

כפי שמספרים מהדורות של תוכנות מחשב:

• **עידן הגלובליזציה 1.0** היה התקופה של המעצמות הקולוניאליות. בעידן זה חל המפתח הייתה "עוצמה". העידן זה חל מתקופת קולומבוס בסביבת שנת 1500 עד בערך שנת 1800. בתחרות ובשיתוף נטלו חלק מדינות. השאלות המרכזיות היו כיצד משתלבת המדינה בתחרות העולמית ובשפע ההזדמנויות שנוצרו. שיתוף פעולה וניצול הזדמנויות באמצעות המדינה.

• **עידן הגלובליזציה 2.0** היה התקופה של החברות הבינלאומיות. העידן נמשך משנת 1800 עד שנת 2000 בערך. מילת המפתח הייתה "רב-לאומיות". חברות בינלאומיות חיפשו שווקים רב-לאומיים. המהפכה התעשייתית הביאה צמצום עלות היצור ועלות התחבורה הודות למנוע הקיטור ולמסילות הברזל והייתה הגורם העיקרי לתהליך האינטגרציה הגלובלית.

• במחצית השנייה של התקופה, הגורמים המניעים היו צמצום עלות התקשורת בזכות הפצת טכנולוגיות הטלגרף, הטלפון, המחשב הביתי, לוויינים, הסיבים האופטיים והגרסה המוקדמת של האינטרנט. כלכלה גלובלית הכוללת תנועת סחורות ומידע כלל עולמי

יצחק דנה*

"העולם הוא שטוח" הוא ספרו של העיתונאי והפובליציסט האמריקני תומאס פרידמן, המתאר את הגורמים המשטחים את העולם. כלומר, הגורמים לעולמנו להראות קטן וללא העקמומיות הנראית של העולם העגול. המפתח לכך, עפ"י פרידמן הוא הגלובליזציה.

יצחק דנה

כאשר קולומבוס שט באוקיינוס הוא הבין והוכיח, לדעת פרידמן, שהעולם עגול ובעל עקמומיות נראית לעיין. פרידמן מתאר את האירועים והתהליכים הגלובליים שעיצבו את עולמנו ו"השטיחו אותו". הוא כותב על התמורות הכלכליות, הפוליטיות, החברתיות והטכנולוגיות שהובילו את העולם לפתיחת השווקים ההודים בעלי האוכלוסייה הגדולה והזולה - אך המימנת, המצליחה להשתלב מרחוק בעבודות רבות בארצות הברית בעיקר באמצעות התקשורת, האינטרנט ותוכנות מיוחדות. גם הסינים מצטרפים לשוק הגלובאלי הזה.

תומאס פרידמן

השימוש שעשה פרידמן בעובדת היות העולם עגול או שטוח ובאמונה של קולומבוס כאילו העולם הוא אכן עגול, זכו לביקורת. עיקר הטענה היא כי אנשים מעטים בלבד האמינו בשנת 1492, שנת מסעו של קולומבוס מערבה, שהעולם הוא שטוח. אך תומאס פרידמן עושה שימוש מטאפורי בעובדת היות העולם עגול, ולסיפור של קולומבוס אין שום חלק ממשי בטענות ובתיאוריה שהוא מעלה בנושא

* הכותב הוא מנכ"ל חברת התכנון והיעוץ הלוגיסטית AGS

הם במקרים רבים במתכונת דיגיטלית והמעבר נעשה על גבי כבלים אופטיים, שיחות טלפון ו/או שירות וגישה ישירים דרך הרשת למחשבי הלקוח.

העברת משרות: היא תהליך בו החברה לוקחת מפעל שלם שפעל וייצר לדוגמה בארצות הברית – ומעבירה אותו לסיין למשל. במפעל החדש מייצרים את אותו המוצר בדיוק שיצרו במפעל הוותיק, אך נהנים מכח העבודה הזול במקום החדש, מהמיסים הנמוכים, מהאנרגיה המסובסדת, מעלויות ביטוח הבריאות הנמוכות יותר של עובדים משכילים ומיומנים. ההצטרפות של סיין לארגון הסחר העולמי הגבירה תהליך של זה. חברות רבות העתיקו את מפעלי

הייצור מארצות מפותחות והעבירו אותם לסיין, כמו גם למדינות מתפתחות אחרות. מפעלים חדשים ורחוקים אלה שולבו בשרשרת ההספקה הגלובלית של מפעל האם.

ההתלכדות המשולשת

ההתלכדות המשולשת, לפי פרידמן, מורכבת משוק גלובלי, טכנולוגית המידע ומיליארדים של משתתפים בכל העולם. בשוק הגלובלי הקשר של חברה בינלאומית למדינת הלאום איננו ברור. קיימת דילמת צרכן-עובד-תאגיד. שכר נמוך לעובד, מוצר הנמכר במחיר נמוך ורווח גבוה לחברה. בעולם השטוח לא יחסרו עבודות טובות לבעלי רעיונות ולא להידועים לנצלם. פועלים לעבודות פשוטות ולא מקצועיות יפגעו וכן מכירה של מוצרים פשוטים. העוגה הגלובלית גדלה ונעשית מורכבת יותר, כך שלכל אחד יכול להיות בה חלק גדול יותר.

לדעת פרידמן, החברה בארצות הברית החלה לשקוע בשנות התשעים וחלה להתאמץ. פריחת ה"דוט קום" הטעתה רבים לחשוב על התעשרות קלה. הגישה הזו הביאה להתדרדרות ולשחיקה של התשתית המדעית, המתמטית וההנדסית בארצות הברית. ארצות הברית כבר איננה מובילה ומנהיגה את העולם. כדי לשמור על מקומה הטכנולוגי והכלכלי, וכדי לא לאבד את המנהיגות, קורא פרידמן למנהיגי ארצות הברית לזיזם פרויקט טכנולוגי לאומי בתחום האנרגיה. פרויקט בסדר גודל של הטיסה לירח של שנות השישים. כדי לעמוד באתגרי העולם השטוח דרושה שאפתנות מגיל בית הספר וכל עובד צריך לשמור על כושר התעסוקה שלו על ידי כך שיהיה מומחה, מיוחד ובעל כושר הסתגלות. החברה כבר אינה יכולה להבטיח את כושר התעסוקה של העובד, אלא רק את האפשרות לעזור לו לשמור על כושר התעסוקה על ידי לימוד, הסתגלות ומציאת דרך אישית מיוחדת. ■

הסובייטית. היא שינתה את מאזן הכוחות לטובת הדמוקרטיה ולטובת השוק החופשי, הרחק מאותם קולות שקראו לשלטון רוזני או ריכוזי. מרגע נפילת החומה גדל מספרן של המדינות שנשלטו מלמטה למעלה על ידי העם. כל מדינה שלא הייתה דמוקרטית זכתה ליחס של אלה הנמצאים ב"צד הלא נכון" של המתרס. קריסתה של החומה הורגשה לא רק בברלין עצמה כי אם בכל קצווי תבל, והפכה לאירוע ששיטח את העולם.

בהודו, שם הטילה הממשלה הגבלות בירוקרטיה רבות וסחבת, הרגישו את עוצמת הכוח של נפילת החומה בברלין, אשר סימנה את תחילת השטח העולם והעלימה את החלופות לכלכלת השוק החופשי. היא שחררה את האנרגיות העצומות שהיו אצורות בגופם של מיליוני אנשים בהודו, בברזיל, בסין ובברית המועצות לשעבר. ויותר מכך, היא אפשרה לכולם לראות את העולם אחרת, כישות אחת, שלמה. חומת ברלין לא זו לבד שחסמה את הדרך, היא חסמה את שדה הראייה ואת יכולתנו לחשוב על העולם כשוק אחד וכקהילה אחת. לפני 1989 לא הייתה קיימת מדיניות גלובלית.

מיקור חוץ והעברת משרות

מיקור חוץ: הוא תהליך בו לוקחים תפקיד כלשהו המוגדר בהיקפו, תפקיד שנהוג היה לבצע בתוך החברה, ומעבירים אותו לחברה חיצונית. זו מבצעת אותו כקבלן משנה, כחלק מן הפעילות הכוללת של החברה המזמינה. תחומי מיקור החוץ עשויים להיות מחקר, הנהלת חשבונות, מרכזי שירות, תכנון הנדסי, תכנות, תרגום, הכנת שרטוטים הנדסיים, הקלדה ועוד. פרידמן מרבה לכתוב בנושא מיקור חוץ הנעשה, בעיקר בהודו, עבור חברות בארצות הברית, אבל גם בין חברות ממדינות אחרות כמו יפן וסיין. נתוני חומרי הגלם והן העבודה המוגמרת

החיים. ארצות הברית הולידה את הכוחות הכלכליים החדשניים כמו מיקרוסופט, גוגל, אינטל ואחרים, אבל בשנים האחרונות מעבירות החברות האלה את הידע למרכזי פיתוח גלובליים בכל העולם. ממקומות אלה, גורסת ג'קסון, ולא מארצות הברית, יצמחו בעתיד התעשיות החדשניות בתהליך איטי – אך ניתן לצפייה. מהאוניברסיטאות של סיין ושל הודו יוצא מספר הבוגרים הגדול בעולם. לא פלא שהשילוב בין יכולת טכנולוגית גבוהה מצד, אחד לשכר הנמוך ביחס למשולם בארצות הברית מצד שני, מביא את בוגרי

אוניברסיטאות אלה להפעיל מארצם מרכזי שירות רבים במגוון תחומים בשיטה של מיקור חוץ (outsourcing). אבל, העולם השטוח הוא גם זירת פעולה קלה לטרוריסטים בינלאומיים. ארגוני טרור יכולים לתכנן ולבצע פיגועים המוניים בקלות רבה יותר. נפילת חומת ברלין שיחררה אומנם רבים מעבר למסך הברזל, אך הפגיעה במגדלי התאומים עלולה להקים חומות חדשות של פחד ושל שיתוק.

למה העולם שטוח

עשרת הגורמים שהביאו לדעת פרידמן להשטחת העולם הם:

1. נפילת חומת ברלין, 9 בנובמבר 1989
2. הנפקת נטסקייפ, 9 באוגוסט 1995
3. תוכנות זרימת עבודה
4. קוד פתוח, קהילות עצמאיות ושיתופיות
5. מיקור חוץ – Outsourcing
6. העברת משרות
7. שרשרת האספקה
8. מיקור פנים
9. יידוע עצמי – מנועי חיפוש
10. הסטרוואידים – דיגיטלי, סלולרי, וירטואלי ופרסונלי

פרידמן מרבה לכתוב בשבחי מערכת ההפעלה "חלונות" ותרומה לסטנדרטיזציה ולשיטוח העולם אך לא מונה אותה כתורם בפני עצמו.

נפילת חומת ברלין

בדצמבר 1990 נסע פרידמן לברלין כחבר במשלחת כתבים. חומת ברלין נפרצה שנה קודם לכן ב-9 בנובמבר 1989. החומה מנעה מהאנשים מהצד השני (המזרחי, הקומוניסטי) ליהנות מהחופש, או אפילו להציץ בו. נפילת החומה לטענת פרידמן, הייתה כדור שלג שהחל להתגלגל ולצבור עוצמה עד לשחרורם של כל העמים שהיו תחת שליטתה של האימפריה